

Vermoeidheid

1 Als wij, de grote mensen, moe zijn
Van het praten met elkaar,
Als wij moe zijn van het slapen
Met elkaar, het wandelen

5 En handeldrijven met elkaar,
Het tafelen en oorlog voeren

Met elkaar, als wij zo moe zijn
Van elkaar, van het elkaren
Van elkaar, dan zetten wij de kat

10 Op onze schouder, gaan de tuin in
En zoeken de kinderstemmen achter
De hoge hagen en in de boomhut.

En zwijgend leggen wij onze vermoeidheid
In het gras, en de jaren die zwaar
15 En donker sliepen in de zoom
Van onze jas ontbloten zich daarboven
In een jongenskeel en dansen op
En neer in een vochtige meisjesmond.

Als wij, de grote mensen, moe zijn
20 Van het praten,
Van het praten,
Van het praten met elkaar,
Gaan wij de tuin in en verzwijgen ons
In de kat, in het gras, in het kind.

Uit: *En verdwijn met mate*, 1996

Gewone zinnen vol muziek: een geschenk van de tuinman

Kan taal muziek zijn? Kan je een gedicht op muziek zetten? Is er een verschil met songteksten?

Leonard Nolens trok zich vroeger vaak terug op een landgoed in Edegem om daar te schrijven. Op een ochtend zei de tuinman: 'Als wij, de grote mensen, moe zijn (...)'. Nolens was getroffen door de muzikaliteit van die zin: die man beseft niet wat voor een mooie zin hij had uitgesproken!

'De grote mensen' (1) meten zich aan de jonge mensen, die bevoorrecht zijn omdat ze zich niet bezighouden met de lastige taken van volwassenen. Zelfs de meest simpele dingen die volwassenen doen, zijn vermoeiend door de dodelijke sleur. Wandelen en tafelen zijn prima, maar niet als ze elkaar moe zijn: '(...) als wij zo moe zijn/ Van elkaar, van het elkaren van elkaar (...) (7-9)'. Dat 'elkaren van elkaar' is kennelijk het summum van verveling.

Dit leidt ons tot de centrale verzen: '(...) dan zetten wij de kat/ Op onze schouder, gaan de tuin in/ En zoeken de kinderstemmen achter/ De hoge hagen en in de boomhut'. (9-12). Zo eenvoudig kan het leven zijn. Maar volwassenen kunnen niet zomaar weer een kind worden in de paradijselijke tuin van de onschuld. En luister, daar horen we weer de kinderstemmen 'achter de hoge hagen en in de boomhut' (12). Dat laatste verwijst naar de spreekwoordelijke boomhut, de dagelijkse afzondering waarin Leonard Nolens schrijft. Moet de schrijver ook teruggaan naar het kind in hem als diepste inspiratiebron?

Het stelt hem in ieder geval in staat om de zware jaren (13-16) van zich af te schudden. Meer nog, deze jaren 'ontbloten zich daarboven/ In een jongenskeel en dansen op/ En neer in een vochtige meisjesmond'. (16-18). Dit erotische beeld ademt de sfeer van een eerste kus. Schrijven en lichamelijke horen voor Leonard Nolens bij elkaar. De dichter probeert zichzelf te vinden in de totale overgave aan en communicatie met de ander¹. Eerder noemde hij het dichten het 'zich omhoogzingen uit de trechter van het eigen lijf'².

Maar hoe het ook zij, waar mensen het meest van willen bijkomen is van dat alsmaar praten met elkaar. Nolens herhaalt het driemaal (20-22). Aan het einde volgt het echo-effect van de centrale verzen: 'Gaan wij de tuin in en verzwijgen ons/ In de kat, in het gras, in het kind' (23-24). Misschien groeien uit die authentieke stilte in de tuin van de dichter wel de mooiste gedichten.

¹ T. Hermans (1992). *Kritisch Literair Lexicon*. Bijdrage 46, p.5.

² T. Hermans (1992). *Kritisch Literair Lexicon*. Bijdrage 46, p.5.

Lessuggesties bij het gedicht ‘Vermoeidheid’

1. Herhaling *Leesopdracht*



Duid alle herhalingen aan in dit gedicht.

Nolens lijkt in dit gedicht soms in een soort crescendo, ‘verhevigd parlando’³ te praten. Waaraan merk je dat?

2. Aanstekelijke zinnen *Luister- en dichtoefening*

Ga op zoek naar inspirerende muzikale zinnen met een sterk ritme. Misschien vormt deze zin wel een uitstekende aanzet voor een volledig gedicht.

Niet alleen een tuinman kan poëzieregels produceren. De jonge Hugo Claus begon één van de gedichten in zijn debuut *Kleine reeks* (1947), met name het gedicht ‘In Memoriam III’, met een zin van kunstschilder Roger Raveel, bij wie hij in Machelen-aan-de-Leie op bezoek was: ‘Ik heb de dieren te eten gegeven/ en de deuren van de stallen dichtgedaan’. Poëzie ligt dus voor het rapen overal waar je haar horen en zien wil.

³ Volgens het Lexicon van Literaire Termen is parlandopoëzie “een vorm van poëzie die door het aanwenden van een gewone spreektaal of anekdotische vertelstijl vóór alles begrijpelijk wil overkomen”.

Bronnen

T. Hermans (1992). *Kritisch Literair Lexicon*. Bijdrage 46.

H. Van Gorp e.a. (1998). *Lexicon van literaire termen*. Deurne: Wolters Plantyn.